

UNIVERZALNO PREVENTIVNI PROJEKT USMJEREN PREVENCIJI VIRTUALNOG
ZLOSTAVLJANJA DJECE ("CYBERBULLYINGA") OSNOVNOŠKOLSKE DOBI

Klikni za NEnasilje

Voditeljica projekta: **Jelena Bjelić**, bacc. socijalni pedagog

Ambidekster klub

Adresa: Valpovačka 13, Zagreb

MB: 176983

tel: 01 2989564, 098 9812112

fax: 01 2920 886

email: info@ambidekster.hr

email savjetovališta:

klikni.za.nenasilje@gmail.com

Facebook profil savjetovališta:

«Klikni Za Nenasilje»

Jelena Bjelić: jele@ambidekster.hr

Romana Crkvenac: romy@ambidekster.hr

SADRŽAJ

Informacije o projektu

Sažetak projekta	3
Detaljan opis projekta	4
Ciljevi projekta	6

Zaštita djece od virtualnog zlostavljanja

Što je to virtualno nasilje (<i>cyberbullying</i>)?	7
Vrste <i>cyberbullyinga</i>	7
Što obuhvaća <i>cyberbullying</i> ?	8
Opasnost o odraslih na internetu	9
Razlike između <i>bullyinga</i> i <i>cyberbullyinga</i>	9

Kutak za djecu

Kako otkriti žrtvu?	10
Što napraviti kada je vaš prijatelj/ica žrtva <i>cyberbullyinga</i> ???	10
Što ti možeš učiniti kako bi se zaštitio/la???	10

Kutak za roditelje

Kako znati je li Vaše dijete žrtva?	12
Kada je vaše dijete zlostavljano...	12
Što Vi možete učiniti kako bi prevenirali virtualno zlostavljanje???	13

Savjetovalište «Klikni za NEnasilje» za djecu i roditelje

14

Sažetak projekta

Projekt **“Klikni za NEasilje”** univerzalno preventivni je projekt usmjeren prevenciji virtualnog zlostavljanja djece (*“cyberbullyinga”*) osnovnoškolske dobi. Glavne aktivnosti Projekta putem kojih će projektni ciljevi biti postignuti su:

Edukacija na temu “Zaštita djece od virtualnog zlostavljanja”:

- 1) provođenje interaktivnih prezentacija za djecu - edukacija djece u trajanju od 1 do 2 sata
- 2) provođenje interaktivnih prezentacija za roditelje – edukacija roditelja odvijati će se na roditeljskim sastancima u trajanju od 2 školska sata
- 3) savjetovanje putem interneta za djecu i roditelje.

Projekt se provodi na području Zagrebačke županije u suradnji sa pet osnovnih škola (OŠ Retkovec iz Zagreba, OŠ Ivana Mažuranića iz Zagreba, OŠ Luka iz Sesveta, OŠ Čučerje iz Zagreb te OŠ Marije Jurić Zagorke iz Zagreba). Projektom su obuhvaćeni učenici od četvrtih do sedmih razreda navedenih škola te njihovi roditelji.

Očekujemo da će provedena edukacija djece i roditelja potaknuti obje skupine korisnika na odgovornije promišljanje o problemu virtualnog zlostavljanja i dati im potreban «alat» za nošenje i borbu s ovim problemom.

DETALJAN OPIS PROJEKTA

Projekt "Klikni za NEasilje" nastao je slijedom dosadašnje suradnje sa školama na području Zagreba, te slijedom upita i interesa drugih škola da se organizira i provede zaštita djece od sve učestalijeg problema Virtualnog nasilja ("cyberbullyinga").

Pretraživajući literaturu i Internet, moguće je pronaći nekoliko hrvatskih sinonima za ovaj pojam, kao što su: "Nasilje preko Interneta", "Virtualno zlostavljanje", "Zlostavljanje putem Interneta" i sl. U daljnjem tekstu, koristit će se naziv "cyberbullying", a njegova definicija govori da je to opći pojam za svaku komunikacijsku aktivnost cyber tehnologijom koja se može smatrati štetnom kako za pojedinca, tako i za opće dobro. Tim oblikom nasilja među vršnjacima obuhvaćene su situacije kad je dijete ili tinejdžer izloženo napadu drugog djeteta, tinejdžera ili grupe djece, putem interneta ili mobilnog telefona. Odnosno i počinitelj(i) i žrtva(e) su maloljetnici (Buljan Flander, Krmek, Borovec, Muhek, 2006). Isti autori navode kako je jedan od popularnih oblika nasilja među vršnjacima koji donosi moderno doba tehnologije i nasilje putem mobitela. Uključuje bilo kakav oblik poruke zbog koje se osoba osjeća neugodno ili joj se tako prijete – može biti tekstualna, videoporuka, fotografija, poziv – odnosno bilo kakva višestruko slana poruka kojoj je cilj uvrijediti, zaprijetiti, nanijeti bilo kakvu štetu vlasniku mobilnog telefona.

Nasilje na internetu - prijeteće ili ucjenjujuće poruke, uznemiravanje, vrijeđanje, širenje neistina, objavljivanje privatnih podataka, montaže, seksualno uznemiravanje i slično - jednako je ozbiljno i nedopustivo kao i nasilje u stvarnom svijetu. Posljedice "cyberbullyinga" katkad mogu biti i ozbiljnije od onih prouzročenih međuvršnjačkim nasiljem u stvarnim situacijama. U prilog tome govori i činjenica kako je publika nasilja preko interneta često mnogo šira od one na školskom igralištu ili u razredu. Uz to, kod nasilja na internetu postoji snaga pisane riječi, jer žrtva može svaki put ponovno pročitati što je nasilnik o njoj napisao, a u verbalnom obliku uvrede se lako mogu zaboraviti. Pisana riječ djeluje konkretnije i realnije od izgovorene. Problem je i u tome što je vrlo mala mogućnost za izbjegavanje nasilna ponašanja, s obzirom na to da se na internetu može dogoditi bilo kad i bilo gdje. Budući da nasilnik može ostati anonimn, velikom broju djece upravo ta činjenica služi kao poticaj da se nasilno ponašaju, iako u stvarnom svijetu vrlo vjerojatno ne bi bila nasilna (Jelavić, 2009).

Hrabri telefon – telefon za zlostavljanu i zanemarenu djecu i Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba 2005. godine su proveli istraživanje o navikama i iskustvima djece i mladih prilikom korištenja Interneta, mobitela i drugih suvremenih tehnologija. Rezultati istraživanja pokazali su da 73 posto djece ima neko iskustvo u korištenju internetom, pri čemu upotreba raste s dobi. Gotovo svakodnevno njime se koristi 58 posto djece, jednom tjedno 26 posto djece, a 17 posto njih jednom mjesečno ili rjeđe. Čak 18 posto djece u dobi od 12 do 14 godina bilo je žrtva nekog od oblika nasilja preko interneta, a 11 posto njih izjasnilo se kao "internet nasilnici". Od djece koja su bila izložena učestalom nasilju na internetu, njih 62 posto izjavilo je kako je nasilnik bio njima poznata osoba ili čak kolega iz razreda. Pokazalo se da 49 posto djece izjavljuje da roditelji nemaju pristup njihovoj pošti, a kod 16 posto njih da «možda imaju», što upućuje na smanjenu mogućnost nadzora sadržaja koji dijete prima putem e-mailova. Roditelji imaju pristup e-mailovima kod 22 posto djece (Buljan Flander, Krmek, Borovec, Muhek, 2006).

Nasilja na Internetu sve je više i ponekad se čini da je malo toga što se može poduzeti kako bi se to promijenilo. Taj osjećaj dijeli i veliki broj roditelja koji, radi svoje ograničenosti u saznanjima o modernoj tehnologiji, osjećaju bespomoćnost i zabrinutost.

Kako bi mladi ljudi stekli neovisnost u upotrebi interneta, trebaju razviti strategije koje im omogućuju prepoznavanje mogućih opasnosti, te steći praktične vještine kako bi se mogli nositi s opasnim ili zavodljivim situacijama koje donosi internet. Edukacija, razgovor i nadgledanje djece od neprocjenjive su važnosti za razvijanje prikladna ponašanja. Upravo ovdje ključnu ulogu igraju roditelji! Oni su ti koji trebaju biti saveznici svojoj djeci, ali i stručnjacima koji će ih poučiti pravilnom postupanju prema ovom problemu.

Projekt "**Klikni za NEnasilje**" zasniva se na **konceptu otpornosti**, koji pojam otpornosti određuje kao učinak interakcije činitelja rizika u kombinaciji s pozitivnim snagama (činiteljima zaštite) koji pridonose ishodu koji predstavlja zdravu prilagodbu (Garmezy i Masten, 1991, prema Ajduković, 2001), što drugim riječima znači da se potiče osobu da se nekim svojim pozitivnim predispozicijama i obilježjima bori protiv onog negativnog u njenoj okolini. Planiranje preventivnih i tretmanskih aktivnosti koje se temelje na otpornosti i poticanju činitelja zaštite daje nadu kako stručnjacima tako i korisnicima programa. Naime, težište je na onom što je dobro i zdravo u djetetu i njegovom okruženju, a ne na onom što je loše ili onome što nedostaje. Također razvojno sagledavanje činitelja rizika i zaštite nam pokazuje da je moguće djelovati i u kasnijim razdobljima života djeteta te ublažiti ili otkloniti nepovoljne socijalizacijske ishode.

Cilj ovoga projekta je utjecati na djecu na način da ih osnažimo kako bi se što lakše i kvalitetnije borili s mogućim zlostavljanjem. Projekt je usmjeren na opću populaciju učenika, što ga čini univerzalno preventivnim projektom (Bašić, 2001). Iznimno je važno preventivne programe smjestiti u "prirodno" okruženje djece, što je u slučaju ovog projekta škola koju oni pohađaju.

Jedan od glavnih ciljeva osnivanja Udruge je razvoj i pospješivanje **inovativnih pristupa** u provođenju programa/projekata neformalne edukacije (odgoja i obrazovanja) djece, mladih i odraslih u području socijalne pedagogije, rehabilitacije, pedagogije, psihologije, logopedije, socijalnog rada, savjetovanja te kulture i umjetnosti. Upravo projekt "Klikni za NEnasilje" predstavlja inovativan pristup neformalnoj edukaciji djece i njihovih roditelja jer istovremeno djeluje na ove dvije ciljane skupine i na sveobuhvatan (a samim time i kvalitetniji) način pristupa prevenciji virtualnog zlostavljanja. Aktivnosti projekta učiniti će prvi korak ka učenju djece i roditelja adekvatnim načinima prevencije "Cyberbullinga", promicanju prava djece, zdravog biopsihosocijalnog razvoja djece i prevenciji razvoja poremećaja u ponašanju.

Ciljevi projekta

Provođenjem projekta «**Klikni za NEasilje**» ostvarujemo sljedeće ciljeve:

- prevencija razvoja poremećaja u ponašanju (nasilničkog ponašanja) putem neformalne edukacije djece
- rano otkrivanje potencijalnih dionika (trijada: nasilnik-žrtva-promatrač) u «cyberbullingu» kao preduvjet za naknadno djelovanje u cilju sprječavanja razvoja negativnih posljedica za žrtvu i razvoja poremećaja u ponašanju kod nasilnika
- edukacija roditelja o «**cyberbullyingu**» s ciljem kvalitetnijeg i sveobuhvatnijeg pristupa ovom problemu i osiguranja dugoročnih pozitivnih utjecaja edukacije
- zaštita emocionalnog i psihološkog zdravlja žrtava «cyberbullinga»
- promoviranje volonterstva i doprinosa «mladih za mlade» u području prevencije nasilničkog ponašanja i drugih poremećaja u ponašanju
- povezivanje Udruge s institucijama, organizacijama i pojedincima u cilju suradnje, razmjene iskustva i znanja, provjere i implementiranja modela rada, koncepata i kvalitetne prakse u području prevencije poremećaja u ponašanju sukladno Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012.

Zaštita djece od virtualnog zlostavljanja

Što je to VIRTUALNO NASILJE (CYBERBULLYING)???

Klikni za
#Enasilje

CYBERBULLYING = nasilje preko interneta

- situacije kad je dijete ili tinejdžer izloženo napadu drugog djeteta, tinejdžera ili grupe djece, putem interneta ili mobilnog telefona (*cyber-tehnologije*)
- i počinitelj(i) i žrtva(e) su djeca i/ili maloljetnici

Klikni za
#Enasilje

CYBERBULLYING nazivamo još:

- virtualno zlostavljanje
- nasilje preko interneta/mobitela
- zlostavljanje preko interneta/mobitela
- elektronsko nasilje
- elektronski *bullying*

Klikni za
#Enasilje

VRSTE CYBERBULLYINGA

1. Izravan napad
2. Napad preko posrednika

1. Izravan napad

događa se kad osoba:

- šalje uznemirujuće poruke mobitelom, e-mailom ili na chatu
- ukrade ili promijeni lozinku za e-mail ili nadimak na chatu
- objavljuje privatne podatke ili neistine na chatu, blogu ili internetskoj stranici
- šalje uznemirujuće slike putem e-maila ili MMS poruka na mobitelu
- postavlja internetske ankete o žrtvi
- šalje viruse na e-mail ili mobitel
- šalje pornografiju i neželjenu poštu na e-mail ili mobitel
- lažno se predstavlja kao drugo dijete

2. Neizravni napad – nasilje preko posrednika

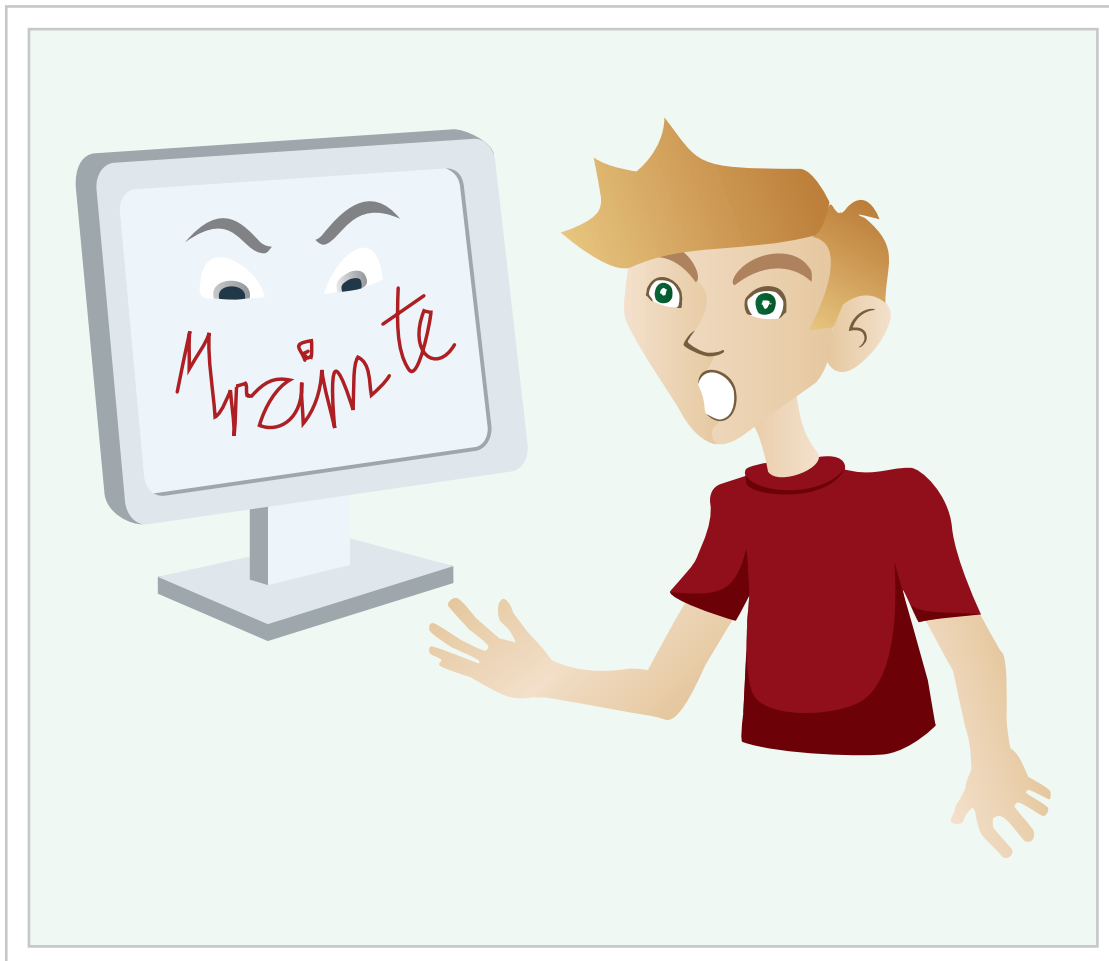
Ono se događa kad počinitelj napada žrtvu preko treće osobe, koja toga najčešće nije svjesna.

- Npr. neko dijete dozna lozinku drugog djeteta za njegovu e-mail adresu ili nadimak na chatu. Tako s njegove e-mail adrese može slati uznemirujuće poruke njegovim prijateljima, ostavljati neprimjerene poruke na blogu, chatu ili forumu.
- Npr. Počinitelj može staviti oglas seksualnog ili provokativnog sadržaja u ime žrtve s njezinim brojem mobitela ili adresom. Na taj način dijete može doživjeti mnoge neugodnosti i naći se u opasnosti.
- Nasilje preko posrednika je najopasnija je vrsta nasilja preko interneta jer često uključuje odrasle, među kojima ima mnogo ljudi s lošim namjerama.

ŠTO OBUHVAĆA CYBERBULLYING?

- ▮ poticanje grupne mržnje
  - ▮ napadi na privatnost
  - ▮ uznemiravanje
  - ▮ uhođenje
  - ▮ vrijeđanje
  - ▮ širenje nasilnih i uvredljivih komentara
  - ▮ slanje prijetećih, okrutnih poruka
  - ▮ kreiranje stranica koje sadrže priče, crteže, slike i šale na račun vršnjaka
  - ▮ slanje fotografija svojih kolega te traženje ostalih da ih procjenjuju po određenim karakteristikama
  - ▮ iznošenje osobnih podataka ili obiteljskih prilika
  - ▮ provaljivanje u tuđe e-mail adrese
  - ▮ krađa i mijenjanje lozinke
  - ▮ slanje virusa, fotografija i neželjene pošte na e-mail ili mobitel
  - ▮ lažno predstavljanje
  - ▮ dječja pornografija
-
- ▮ odnosi se na nekoliko oblika komunikacije (tekst, zvuk, slike, animacije i fotografije)
  - ▮ identitet počinitelja može biti skriven
  - ▮ nema opipljive, afektivne povratne informacije o tome je li ponašanje preko interneta prouzročilo štetu drugome
  - ▮ anonimnost počiniteljima nasilja preko interneta daje osjećaj da nekažnjeno mogu raditi sve što žele

Klikni za
NEasilje

Opasnost od odraslih na internetu

- ↪ internet je za odrasle postao savršeno virtualno igralište na kojem mogu doći do djece, skriveni u anonimnosti svojih domova
- ↪ te osobe cijelo vrijeme prikupljaju informacije s interneta da bi ih složili u osobni profil djeteta
- ↪ bilo koju od tih informacija mogu iskoristiti osobe s neprijateljskim namjerama, primjerice seksualni zlostavljači
- ↪ opasnost od *cyber-kriminala*
- ↪ zato je bitno da djeca i mladi svoje profile i osobne podatke drže privatnim!

Klikni za
NEasilje

Razlike između *bullinga* i *cyberbullinga*

Kod *cyberbullinga*:

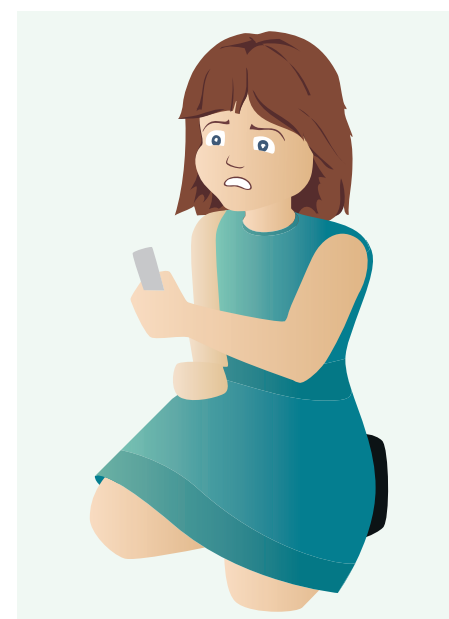
- ↪ nasilje može biti prisutno 24 sata, svih 7 dana u tjednu
- ↪ izloženost nasilju i uznemiravanju kod kuće i na drugim mjestima
- ↪ publika i svjedoci mogu biti mnogobrojni i brzo se povećavaju
- ↪ djeca i mladi koji se ponašaju nasilno mogu ostati anonimni
- ↪ bez fizičkog kontakta sa žrtvom ili publikom djeca i mladi teže razumiju štetu koju njihove riječi mogu nanijeti

Klikni za
NEasilje

Posljedice nasilja preko interneta katkad mogu biti i ozbiljnije od onih prouzročenih međuvršnjačkim nasiljem u stvarnim situacijama

- ↪ publika nasilja preko interneta često je mnogo šira od one na školskom igralištu ili u razredu
- ↪ kod nasilja na internetu postoji snaga pisane riječi, jer žrtva može svaki put ponovno pročitati što je nasilnik o njoj napisao
- ↪ vrlo je mala mogućnost za izbjegavanje nasilna ponašanja, s obzirom na to da se na internetu može dogoditi bilo kad i bilo gdje
- ↪ budući da nasilnik može ostati anonimna, velikom broju djece upravo ta činjenica služi kao poticaj da se nasilno ponašaju, iako u stvarnom svijetu vrlo vjerojatno ne bi bila nasilna
- ↪ djeca više nemaju tu sigurnost da mogu otići kući i izbjeći zlostavljanje

KUTAK ZA DJECU:

Kako otkriti žrtvu?

Klikni za
NEasilje

Znakovi izloženosti *cyberbullyingu* su različiti, no najčešće uključuju ove simptome:

- ↪ emocionalna uznemirenost za vrijeme ili poslije korištenja interneta
- ↪ izbjegavanje prijatelja i uobičajenih aktivnosti
- ↪ izbjegavanje škole i grupnih okupljanja
- ↪ lošije ocjene i ispadi bijesa kod kuće
- ↪ nagle promjene raspoloženja i ponašanja
- ↪ gubitak sna i apetita

Što napraviti kada je vaš prijatelj/ica žrtva *cyberbullyinga*???

Klikni za
NEasilje

Savjetujte mu/joj neka:

- ↪ ne odgovara na nasilne, prijeteće ili na bilo kakav način sumnjive poruke
- ↪ ne briše poruke ili slike, jer mogu poslužiti kao dokaz
- ↪ pokuša otkriti identitet nasilnika kako bi se mogle poduzeti adekvatne mjere za sprječavanje nasilja
- ↪ kontaktira internet providera
- ↪ obavijesti roditelje ili školskog pedagoga

Što ti možeš učiniti kako bi se zaštitio/la???

Klikni za
NEasilje

Savjeti za korisnike interneta i mobitela:

- ↪ budi pažljiv/a kome na internetu daješ svoj broj mobitela i ostale osobne podatke
- ↪ tuđi brojevi mobitela, e-mail adrese, fotografije, videe i slično NIKADA se ne dijele bez znanja te osobe
- ↪ nikad nikome, osim roditeljima, ne reci svoju lozinku, čak ni prijateljima
- ↪ ne stavljaš na internet ništa što ne želiš da vide tvoji prijatelji iz razreda, čak ni u e-mailu
- ↪ ako dobiješ poruku s nepoznatog broja, ne odgovaraj
- ↪ budi pažljiv/a i obazriv/a prema drugima; kad se šališ, ili kad si ljut/a, uvijek razmišljaj o mogućim posljedicama; prije slanja, razmisli kako bi ti reagirao/la na takvu poruku

Klikni za
NEasilje

Ako do nasilja ipak dođe...

- ako dobiješ neprimjerenu poruku, poziv ili si izložen/a nasilju, razgovaraj o tome s roditeljem ili nekom drugom odraslom osobom (nastavnik, pedagog, psiholog...)
kako se problem ne bi pogoršao
- na forumu ili chatu najčešće postoji tipka Ignore ili Block kojom možeš spriječiti daljnji dolazak poruka od tih korisnika

Klikni za
NEasilje

Za pomoć se možeš obratiti:

- Svojim roditeljima
- Svom učitelju/ nastavniku
- SVOJIM PRIJATELJIMA
- Školskom pedagogu, socijalnom pedagogu ili drugom stručnom suradniku
- Savjetovalištu preko interneta (Ambidekster klub, Hrabri telefon, Plavi telefon, Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba...)

KUTAK ZA RODITELJE:

Kako znati je li Vaše dijete žrtva?

Klikni za
MEasilje

Znakovi izloženosti cyberbullyingu su različiti, no najčešće uključuju ove simptome:

- ▮ emocionalna uznemirenost za vrijeme ili poslije korištenja interneta
- ▮ izbjegavanje prijatelja i uobičajenih aktivnosti
- ▮ izbjegavanje škole i grupnih okupljanja
- ▮ lošije ocjene i ispadi bijesa kod kuće
- ▮ nagle promjene raspoloženja i ponašanja
- ▮ gubitak sna i apetita

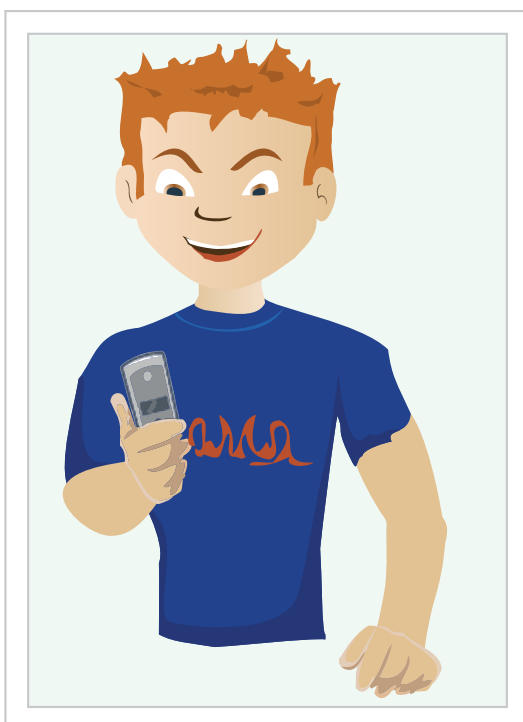
Kada je vaše dijete zlostavljano...

Klikni za
MEasilje

Ako roditelji doznaju da im je dijete žrtva nasilja preko interneta, trebaju poduzeti sljedeće:

- ▮ poučiti dijete da ne odgovara na nasilne, prijetnje ili na bilo kakav način sumnjive poruke
- ▮ ne brisati poruke ili slike, jer mogu poslužiti kao dokaz
- ▮ pokušati otkriti identitet nasilnika kako bi se mogle poduzeti adekvatne mjere za sprječavanje nasilja
- ▮ kontaktirati internet providera
- ▮ kontaktirati školu
- ▮ ako je identitet nasilnika poznat, pokušati kontaktirati njegove roditelje (jer postoji velika vjerojatnost da oni ne znaju kako se njihovo dijete nasilno ponaša)
- ▮ kontaktirati policiju ako poruke preko interneta sadrže prijetnje nasiljem, uhođenje, napastovanje, dječju pornografiju i sl.

Klikni za
NEnasilje

A što napraviti ako primijetite da se Vaše dijete ponaša nasilno prema drugima

- jasno mu objasniti kako takvo ponašanje utječe na drugu djecu; zadirkivanje i humor se mogu činiti u redu, ali isto tako mogu povrijediti osjećaje drugih ljudi
- zlostavljanje, u bilo kojem obliku, je NEPRIHVATLJIVO; ne spriječi li se na vrijeme, može ostaviti trajne, a ponekad i nepopravljive posljedice u obiteljskom, školskom, ali i društvenom životu pojedinca
- podsjetite dijete kako je korištenje mobitela ili telefona privilegija; ponekad je dovoljno ograničiti pristup tehnologiji, kako bi se dijete popravilo
- ipak, za potpuno rješavanje problema je potreban razgovor s učiteljem, školskom stručnom službom ili drugim stručnim osobama
- utvrdi li se da dijete ne može na prihvatljive načine kontrolirati bijes, problem je puno ozbiljniji, a u najvećem interesu djeteta je da se stanje sanira

Što Vi možete učiniti kako bi prevenirali virtualno zlostavljanje???

Klikni za
NEnasilje

Savjetujte svojoj djeci neka:

- budu pažljivi kome na internetu daju svoj broj mobitela i ostale osobne podatke
- tuđe brojeve mobitela, e-mail adrese, fotografije, video snimke i slično NIKADA se ne dijele bez znanja te osobe
- nikada nikome, osim Vama, ne govore svoju lozinku (čak ni prijateljima)
- ne stavljaju na internet ništa što ne žele da vide njihovi prijatelji iz razreda (čak ni u e-mailu)
- ako dobiju poruku s nepoznatog broja, neka ne odgovaraju
- budu pažljivi i obazrivi prema drugima;
- kad se šale ili kad su ljuti, uvijek trebaju razmišljati o mogućim posljedicama - prije slanja neka razmisle kako bi oni reagirali na takvu poruku

Klikni za
NEnasilje

Savjeti za odrasle

- uz edukaciju postoje i drugi alati u službi sigurnosti, poput softverskih rješenja
- najčešće korišteni kompjutorski programi zaštite koji filtriraju i blokiraju neprikladne Internet poruke su **ContentProtect**, **CYBERSitter** i **NetNanny**
- roditelji, kao i nastavnici, trebali bi se potruditi da nauče što više o tom mediju, te poticati djecu da računalo koriste za učenje, a ne isključivo za zabavu
- osim što upoznaju prijatelje svog djeteta u stvarnom svijetu, roditelji bi trebali upoznati i prijatelje s kojima njihova djeca komuniciraju putem interneta
- općenito, djeca i mladi trebali bi naučiti strategije koje ih osposobljavaju za donošenje sigurnih i odgovornih odluka pri korištenju interneta kao sredstva komunikacije

Savjetovalište «Klikni za NEnasilje» za djecu i roditelje

Klikni za
NEnasilje

JAVITE SE U SAVJETOVALIŠTE Ambidekster kluba i Kliknite za NEnasilje!!!!

Posjetite nas na web stranici: www.ambidekster.hr
I pošaljite nam e-mail sa svojim pitanjima i komentarima na e-mail adrese:
info@ambidekster.hr
Klikni.Za.Nenasilje@gmail.com
Ili Facebook profil: [Klikni za Nenasilje](#)

Projekt „**Klikni za NEnasilje**“ financiran je od strane Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i njegove aktivnosti su **besplatne** za sve korisnike.

LITERATURA:

- Jelavić, M. (2009): Djeca u medijima - Kako im osigurati zaštitu privatnosti? Iskustva ureda pravobraniteljice za djecu. u: Zaštita privatnosti djece u medijima, Pravobranitelj za djecu, Zagreb
- Buljan Flander, G., Krmek, M., Borovec, K., Muhek, R. (2006): Nasilje preko interneta (*cyberbullying*). Grad Zagreb, Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba, Policijska uprava zagrebačka, Zagreb
- Ajduković, M. (2001): Ekološki multidimenzionalni pristup sagledavanju činitelja rizika i zaštite u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži, u: (ur) Janković, J., Bašić, J.: Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb
- Bašić, J. (2001): Lokalna zajednica u prevenciji poremećaja u ponašanju. određenje i teorijski pristupi, u: (ur) Janković, J., Bašić, J.: Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb
- <http://www.stopbullyingnow.hrsa.gov/adults/cyber-bullying.aspx>
- <http://www.cyberbully411.org/>